

ขอโทษที่ฉัน(เกือบ)ลืม คุณ.

นำเสนอเมื่อ : 10 ต.ค. 2552

ถึงคุณ vvv ขอโทษที่ลืมคิดถึงคุณ ไม่ใช่เพราะฉันมีคนอื่นที่ดีกว่าหรือเป็นเพราะงานที่ไม่รู้จักคำว่าหมดของฉันมากกว่า สัญญาว่าจะไม่มีวันลืมเธอ ฉันรักเธอไปรษณีย์....การสื่อสารที่ไม่เคยล้าสมัยสำหรับฉัน ครูตัว

- วันไปรษณีย์โลก (9 ตุลาคม)

วันไปรษณีย์โลก

เป็นวันที่ก่อตั้งสหภาพสากลไปรษณีย์ และเป็นวันที่ประเทศสมาชิกทั้งหลายได้ร่วมกันลงนามในอนุสัญญาสากลฉบับแรก ณ กรุงเบิร์น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เพื่อวางบทบัญญัติของไปรษณีย์ระหว่างประเทศ และส่งเสริมการเขียนจดหมายติดต่อกันทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพสากลไปรษณีย์ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2428

9 ตุลาคม

ในวันที่ 9 ตุลาคม ของทุกๆ ปี จะมีการจัดงานเฉลิมฉลอง วันไปรษณีย์โลก ซึ่งถือเป็นการครบรอบการก่อตั้งองค์การไปรษณีย์สากล (UPU) ขึ้นในปี 1874 ที่เมืองเบิร์น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และได้ประกาศให้วันนี้เป็นวันไปรษณีย์โลก โดยมติที่ประชุมองค์การไปรษณีย์สากลของโตเกียวประเทศญี่ปุ่นในปี 1969

นับแต่นั้นมาประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้ร่วมกันเฉลิมฉลองในวันนี้ของทุกปี ณ ที่ทำการไปรษณีย์ ในหลายๆ ประเทศใช้เป็นวันแนะนำสินค้าและบริการใหม่ๆ ของไปรษณีย์ และมีการจัดทำไปรษณีย์ยากพิเศษขึ้นมาเพื่อจัดจำหน่ายโดยมีระยะสิ้นสุดในวันที่ 9 ตุลาคม และจะมีการส่งสารวันไปรษณีย์โลกจากผู้อำนวยการขององค์การไปรษณีย์สากลไปยังที่ทำการไปรษณีย์ทุกแห่งทั่วโลก เพื่ออ่านคำเฉลิมฉลองผ่านสื่อไปทั่วโลก

โดยการติดต่อสื่อสารของคนไทยในสมัยโบราณ ก็ใช้วิธีการสื่อสารในระบบ "ม้าไ้" หรือ "คนเร็ว" เช่นเดียวกับที่ทั่วโลกได้นิยมใช้กัน กล่าวคือ ใช้คนเดินข่าวเดินทางนำข่าวไปด้วยเท้าหรือขี่ม้า, เรือแพเป็นพาหนะ

กำเนิดไปรษณีย์ในไทย

ได้ว่าได้รับอิทธิพลจากการที่กงสุลอังกฤษได้นำเอาระบบการติดต่อสื่อสารทางไปรษณีย์มาใช้ติดต่อระหว่างกรุงเทพฯ

กับ สิงคโปร์ กล่าวคือ ในราวปี พ.ศ. 2410 ปลายรัชสมัยแผ่นดินรัชกาลที่ 4 ประเทศไทยได้มีการติดต่อค้าขายและสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศมากขึ้น มีสถานกงสุลต่างประเทศเข้ามาตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ หลายแห่ง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับชาวต่างประเทศในเรื่องธุรกิจการค้า การศาสนามีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นกว่ากาลก่อน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องติดต่อส่งข่าวไปมากับต่างประเทศมากขึ้น กงสุลอังกฤษเห็นความจำเป็นดังกล่าวนี้ จึงได้จัดการเปิดรับบรรดาจดหมายเพื่อส่งไปมาและติดต่อกับต่างประเทศขึ้น โดยใช้สถานที่ที่เกียกยามทาน้ำริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาหลังกงสุลอังกฤษ เปิดทำการโดยใช้ตราไปรษณียากรของสหพันธรัฐมลายาและอินเดีย ซึ่งพิมพ์อักษร "B" ประทับลงบนดวงตราไปรษณียากรนั้นๆ แทนคำว่า "Bangkok" จำหน่ายแก่ผู้ต้องการส่งจดหมายไปต่างประเทศ แล้วส่งจดหมายเหล่านั้นไปประทับตราวันที่ที่สิงคโปร์ โดยฝากไปกับเรือค้าขายภายใต้ธงอังกฤษ

เพื่อให้ที่ทำการไปรษณีย์สิงคโปร์จัดส่งจดหมายนั้นไปปลายทาง (การรับ-ส่งจดหมายของกงสุลนี้ ได้มีมาชานานจนกระทั่ง พ.ศ. 2425 จึงได้เลิกไป) การเริ่มงานไปรษณีย์ติดต่อต่างประเทศโดยกงสุลอังกฤษเป็นผู้จัดการนี้คงจะยังความสนใจให้บังเกิดขึ้นแก่ประชาชนชาวไทยหาบ่นอไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่พระบรมวงศานุวงศ์ และขุนนางผู้ใหญ่ดังจะเห็นได้จาก การสื่อสารในรูปการไปรษณีย์ที่เกิดขึ้นในระหว่างปี พ.ศ. 2418 -2419 ภายในพระบรมมหาราชวังและเขตพระนครชั้นใน

หนังสือพิมพ์ข่าวราชการ

ในปี พ.ศ. 2418 มีพระบรมวงศานุวงศ์ประกอบด้วยเจ้านายรวม 11 พระองค์ ภายใต้การนำของสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ทรงรวมกันออกหนังสือพิมพ์รายวันขึ้นฉบับหนึ่ง มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า "Court" และภาษาไทยว่า "ข่าวราชการ" เป็นหนังสือแจ้งข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับขอราชการและความเป็นไปภายในพระราชสำนัก ซึ่งได้พิมพ์ออกเป็นฉบับแรกเมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2418 ความมุ่งหมายในการจัดพิมพ์หนังสือนี้ขึ้นแต่เดิมเพราะพระบรมวงศานุวงศ์กลุ่มนี้ได้ตั้งพระหฤทัยที่จะผลัดเวรกันทรงนิพนธ์เรื่องที่สำคัญจะทูลเกล้าฯ ถวาย และบอกกันในหมู่เจ้านาย

กำเนิดแสตมป์

ครั้นเมื่อหนังสือพิมพ์ข่าวราชการปรากฏขึ้น ไม่ช้าก็มีส่วนสนใจต้องการพากันมาทูลขอมากขึ้น ต้องพิมพ์เป็นจำนวนมากฉบับกว่าที่ทรงคาดหมายไว้แต่เดิมหลายเท่าจึงจำต้องคิดราคาพอคุ้มทุนที่ลงไป ส่วนการจำหน่ายนั้นเดิมผู้ต้องการต้องไปรับหนังสือที่สำนักงาน ณ หอนิเทศพิทยาคม ในพระบรมมหาราชวังทุกวัน ต่อมาการไปรับหนังสือไม่พร้อมกันต้องเก็บหนังสือรอค้างไว้จำนวนมาก จึงเป็นความจำเป็นอันหนึ่งที่ทำให้การไปรษณีย์เกิดขึ้น ผู้ทรงเป็นต้นคิดในการนี้คือ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ พระองค์ทรงโปรดให้มีบุรุษเดินหนังสือข่าวราชการส่งให้แก่สมาชิกขึ้นเรียกว่า "ไปสดแมน" และเนื่องในการส่งหนังสือนี้จึงทรงโปรดให้มีตัว "แสตมป์" ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยสำหรับใช้เป็นค่าเดินส่งหนังสือ แล้วเลยทรงอนุญาตให้สมาชิกผู้รับหนังสือข่าวราชการซื้อตัวแสตมป์นั้นไปปิดจดหมายของตนในเมื่อต้องการให้บุรุษผู้เดินส่งหนังสือข่าวราชการนี้ช่วยเดินจดหมายให้ หนังสือข่าวราชการนี้ได้ออกมาชั่วระยะเวลาหนึ่งและได้หยุดเลิกไปเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2419 จึงเป็นเหตุให้การส่งหนังสือและจดหมายถึงกันโดยทางไปรษณีย์พิเศษที่ได้จัดทำขึ้นในครั้งนั้นต้องเลิกไปด้วย

จัดตั้งการไปรษณีย์

มีหลักฐานปรากฏในจดหมายเหตุของหลวงว่าประมาณกลางปี พ.ศ. 2423 เจ้าหมื่นเสมอใจราช (ข้าราชการสำนักในต้นรัชกาลที่ 5) ได้มีหนังสือกราบบังคมทูลพระกรุณาต่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขอให้ทรงพระราชดำริจัดตั้งการไปรษณีย์ขึ้นในประเทศไทย

เรื่องการจัดตั้งการไปรษณีย์ตามที่เจ้าหมื่นเสมอใจราชได้นำความกราบบังคมทูลคงจะต้องด้วยพระราชดำริของพระองค์ท่าน แต่ทรงเห็นว่าเป็นงานใหญ่ต้องใช้เวลาชุลนรอนมาก หากพลาดพลั้งไปจะเสียหายได้ควรที่จะได้ศึกษาดูประเทศใกล้เคียงเพื่อเป็นประสบการณ์และแนวทางก่อน จึงโปรดฯ ให้เจ้าหมื่นเสมอใจราชเดินทางไปศึกษาดูงานการไปรษณีย์ที่ประเทศจีนและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งก็ได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดีและทรงมีพระราชดำริให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ที่ทรงสนพระทัยและทรงเข้าใจเรื่องการจัดตั้งการไปรษณีย์ตั้งแต่เมื่อครั้งทรงออกหนังสือขาวราชการ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ เป็นผู้นำในการจัดตั้งการไปรษณีย์ขึ้น เมื่อวันที่อาทิตย์ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 8 ปีมะเส็ง ตรีศก จุลศักราช 1243 (ตรงกับวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2424) โดยรวมมือกับเจ้าหมื่นเสมอใจราช

การดำเนินการเพื่อจัดตั้งการไปรษณีย์ขึ้นในประเทศไทยได้ดำเนินต่อมาโดยได้มีชาวต่างประเทศช่วยเหลือดำเนินการด้วย บุคคลที่สำคัญคือ นายเฮนรี อาลาบาสเตอร์ จนกระทั่งในวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2426 สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ทรงมีหนังสือลงวันพฤหัสบดีแรม 14 ค่ำ เดือน 8 ปีมะแม เบญจศก 1245 กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ทรงทราบว่าการเตรียมการต่างๆ เกือบจะเรียบร้อยแล้ว เห็นควรที่จะประกาศเปิดการไปรษณีย์ขึ้นในกรุงเทพฯ ในวันที่ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 9 ปีมะแม เบญจศก 1245 (ตรงกับวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2426) และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้มีกฎหมายแผ่นดินสำหรับการไปรษณีย์ขึ้นไว้เป็นหลักฐานตามความเห็นชอบของนายอาลาบาสเตอร์ซึ่งเสนอหลักการไว้ และหลังจากทรงพระราชวินิจฉัยแล้วให้ไซบิงคับได้จึงนับว่าเป็นกฎหมายไปรษณีย์ฉบับแรกของไทย

อย่างไรก็ตามในระยะเวลาใกล้เคียงกัน สถานกงสุลอังกฤษซึ่งได้เปิดดำเนินการรับส่งจดหมายระหว่างกรุงเทพฯ กับ สิงคโปร์มาตั้งแต่ตอนปลายรัชกาลที่ 4 ได้มีหนังสือถึงรัฐบาลไทยลงวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2426 อ้างว่าชาวหลวงใหญ่ที่สิงคโปร์ให้สอบถามรัฐบาลไทยเรื่องรัฐบาลสิงคโปร์ มลายู (Straits Settlement) ขอจัดตั้งไปรษณีย์สาขาของอังกฤษขึ้นที่กรุงเทพฯ รวมทั้งขอมีอำนาจสิทธิขาดในการจำหน่ายตราไปรษณียากร และรับฝากจดหมายติดต่อกับต่างประเทศทั้งหมด โดยนายนิวแมน (Newman) ราชการแทนกงสุลอังกฤษในขณะนั้นอ้างว่านายบัลเดรฟ กงสุลอังกฤษได้พูดกับรัฐบาลไทยหลายครั้งแล้ว แต่ทางรัฐบาลไทยได้มีหนังสือ ลงวันจันทร์แรม 11 ค่ำ เดือน 8 ปีมะแม เบญจศก 1245 (ตรงกับวันที่ 30 กรกฎาคม 2426) ตอบกงสุลอังกฤษไปว่าไม่เคยเจรจากับนายบัลเดรฟเกี่ยวกับเรื่องนี้แต่อย่างใดและไม่อนุญาตให้รัฐบาลสิงคโปร์ มลายู จัดตั้งที่ทำการไปรษณีย์ เพราะรัฐบาลไทยกำลังจะเปิดการไปรษณีย์ขึ้นเร็วๆ นี้ เมื่อเปิดดำเนินการแล้วจะได้สมัครเขาเป็นสมาชิกของสหภาพสากลไปรษณีย์ด้วย

เมื่อการเตรียมวางระเบียบแบบแผนจนสำเร็จเรียบร้อย พร้อมทั้งจะเปิดใช้การได้แล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมไปรษณีย์ขึ้นตั้งแต่วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2426 เป็นปฐม มีสำนักงานตั้งอยู่ที่ตึกใหญ่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เหนือปากคลองโองอ่าง และในวันเดียวกันนั่นเอง

(ซึ่งตรงกับวันเสาร์เดือนเก้าขึ้นค่ำหนึ่ง ปีมะแม เบญจศก 1245) ก็ได้มีประกาศเปิดการไปรษณีย์ทดลองในกรุงเทพฯ โดยกำหนดให้มีบริการไปรษณีย์ภายในอาณาเขต ดังนี้คือ

ด้านเหนือ ถึง สามเสน

ด้านตะวันออก ถึง สระประทุม

ด้านใต้ ถึง บางคอแหลม

ด้านตะวันตก ถึง ตลาดพลู

ผลตอบรับ

การเปิดบริการไปรษณีย์ในเขตกรุงเทพฯ ครั้งนี้ ปรากฏว่าเมื่อดำเนินการมาได้เดือนเศษมีผู้ใช้บริการมาก ได้ยังความชื่นชมสมพระราชหฤทัยมากดังจะเห็นได้จากกระแสพระราชดำรัส ซึ่งทรงพระราชทานแด่พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการผู้ใหญ่ ผู้น้อย ขาทูลละออง ฎีลืพระบาท ราชทูตอเมริกัน และท่านเอเยนตอกอมิสแซและกงสุลต่างประเทศ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2426 มีความตอนหนึ่งว่า

"การไปรษณีย์ซึ่งได้เปิดใช้โดยส่งหนังสือในแขวงจังหวัดกรุงเทพฯ เสมอนั้น ก็เป็นที่แปลกใจของเราที่ไม่คิดว่าคนไทยจะใช้หนังสือกันถึงเพียงนี้ ทำให้เรามีความประสงค์ที่จะจัดการให้ส่งหนังสือไปมาได้ตลอดพระราชอาณาจักรสยามได้โดยเร็ว จะเป็นประโยชน์ในการค้าขายและทางราชการมาก แล้วภายหลังเราหวังใจว่าคงจะทำตามคำเชิญของท่านผู้จัดการไปรษณีย์ใหญ่ในกรุงเยอรมนี ให้กรุงสยามเขาจัดการส่งหนังสือไปมาได้ทั่วโลก คือเขาในหมู่พวกการไปรษณีย์อันรวมกัน"

ขอขอบคุณข้อมูลภายใต้ความร่วมมือระหว่าง คลังปัญญาไทย และวิชาการดอทคอม

<http://www.panyathai.or.th/>